

[9]

№ 468

STAN PLEBANII OPITOŁOCKIEJ
PODCZAS WIZYTY GENERALNEJ ODEMNIÉ,
KSIĘDZA JÓZEFA ZABIELSKIEGO,
KANONIKA INFLANTSKIEGO, DZIEKANA
WIŁKOMIERSKIEGO, PLEBANA ŻEJMEŃSKIEGO,
SPORZĄDZONY I ZWERYFIKOWANY ROKU
1784 FEBRUARII 17 DNIA

KOŚCIÓŁ

Kościół parafialny opitołocki fundowany od ś. p. Piotra Szukszty sędziego ziemskiego Księstwa Żmudzkiego w roku 1635 februarii 7 dnia, murowany, potrzebujący reparacji dachu – miejscami okrycia, dachówek przesypania, onych wapnem podrzucenia, gzymsów poprawienia, ryn nowych na kościele dania, okien nowych na chórze zrobienia. Ten kościół pod tytułem Ś. Piotra jest erygowany, drzwi mający 4, wszystkie futrowane, z tych podwójne są stare, inne nowe, wszystkie na zawiasach żelaznych, jedno tylko z zamkiem wewnętrznym porządnym i nowym, z podwórza od zakrystii kłódką się drzwi zamykają. Okien wielkich w ołów oprawnych 11, po 10 kwater mających. Małych 5. W zakrystii we dwóch oknach kraty żelazne znajdują. Ławek wielkich 4, małych ławeczek 7 malowanych. Konfesjonałów malowanych dobrych 2. Ołtarzów 3. Pierwszy wielki snycerskiej roboty z dwoma kondygnacjami, w 1wszej kondygnacji podwójne obrazy Pana Jezusa na krzyżu i Serca Jezusowego, w drugiej kondygnacji obraz między 5 ranami Serce Jezusowe. W tymże ołtarzu nad cyborium jest obraz Matki Najświętszej Bolesnej z sukienką srebrną. Drugi ołtarzyk a parte Epistolae Ś. Antoniego. Kaplica ex opposito zakrystii jedna się znajduje, w której ołtarz trzeci snycerskiej roboty, nowo erygowany przez ś. p. wjp. Kazimierza Zawiszy podstolego inflantskiego, malowany cały na optykę, miejscami pozłacany, w tym ołtarzu Ś. Franciszka Seraficzno osoba jest z drzewa snycerską robotą wyrznięta, po bokach znajdują się osoby ŚŚ. Piotra i Pawła. W skrzydłach tegoż ołtarza dwa obrazy na płótnie malowane Ś. Ignacego i Ś. Kazimierza w ramach pozłacanych. U tegoż ołtarza na postumencie pięknie przyozdobionym jest obraz Matki Najświętszej Częstochowskiej z sukienką srebrną miejscami pozłacaną.

Altaria jedna, od ś. p. Hypolity Zawiszy fundowana roku 1699 dnia 2 kwietnia na sumie wyderkafowej tynfach 1600, od której sumy prowizji 112 tynfów corocznie dochodzi z obligacją dwóch Mszy ŚŚ. na każdy tydzień odprawienia; inkorporowana do funduszu plebańskiego. [l. 49v]

Uroczystość największa w kościele opitołockim przypada w niedzielę po oktawie Bożego Ciała fest Serca Jezusowego z odpustem zupełnym, na wieczne czasy pozwolonym od papieża Benedykta XIV roku 1755, na który odpust znajduje się bulla autentyczna rzymska. Przy tym kościele konkurs ludu bywa na tym fescie do 1500. Inne festa kwartałowe Serca Jezusowego te są: 1. Najświętszej Panny Bolesnej z dewocją 40 godzin klęczenia. 2. ŚŚ. Apostołów Piotra i Pawła. 3. W dzień Matki Najświętszej Wniebowzięcia. 4. W niedzielę 1wszą po Ś. Bartłomieju. Kościół niekonsekrowany, benedykowany tylko. Obrazu cudownego żadnego nie ma. Obligacji w tygodniu, oprócz parafialnej, jest sześć. Fundatorskich obligacji 4, a dwie altarii w każdym tygodniu.

SPRZĘT KOŚCIELNY

Argenteryja nieporuszona z miejsca swego ta jest. Sukienka na obrazie Najświętszej Panny Bolesnej srebrna, z mieczem, koroną srebrną pozłacaną. Waży grzywien 12 próby 11. Rany powlekane mosiądzem, a srebrem pobielone. Sztuki wystrzygane są srebrne. Także w ołtarzyku małym, który noszą na procesjach, serce srebrne duże, cierniowa korona na miedzi pozłacana. Promienie od serca wychodzące i wszystkie w ołtarzyku sztuki mosiężne srebrem pobielane.

Monstrancja srebrna suto pozłacana, ważąca grzywien 14, ze srebrem, pozłotą i kamieniami i robotą kosztuje talarów bitych 120.

Krzyż srebrny, ważący grzywien 5, z pasyjką pozłocistą kosztuje t[alarów] bitych 45.

Puszki dwie, jedna większa, wewnątrz pozłacana, z wierzchem i pasyjką pozłacaną, nowa, kosztuje t[alarów] bitych 35, druga mniejsza, z wierzchem i pasyjką, stara, kosztuje t[alarów] bitych 25.

Kielichów z patynami 3, dwa kielichy wewnątrz tylko pozłacane, jeden zaś cały pozłacany.

Serc niewielkich srebrnych sztuk 2, po pół siódma łota ważących.

Tablica srebrna, Najświętszej Panny Niepokalanie Poczętej obraz wyrażająca, waży łotów 5.

Ampułki srebrne, bez tacy, srebra czystego, średnie.

1. Ornat biały atłasowy, z kolumną niebieską, pół galonikiem srebrnym okładany, ze stułą i manipularzem nowy.

2. Ornat biały drojetowy w kwiatach, z kolumną ceglastą, stary, okładany pół galonikiem srebrnym, z stułą i manipularzem.

3o. Ornat za biały poczytany zielonej kitajki z białymi kwiatami, z kolumną cegląstą, szychem białym okładany, ze stułą i manipularzem.

4o. Ornat czerwony tryumfatowy, pół galonikiem złotym okładany, ze stułą i manipularzem.

5. Ornat czerwony atlasowy, galonem szychowym okładany, ze stułą i manipularzem.

6o. Ornat fioletowy, z manipularzem bez stuły. [l. 50]

7mo. Ornat czerwony kitajkowy stary.

8o. Ornat biały staroświeckiej materii w paski, stary.

9o. Ornat czarny roladamaszkowy, ze stułą i manipularzem, szychowym galonem okładany, stary, z kolumną białą.

10. Ornatów czarnych z stułami i manipularzami starych 2.

Vela różnego koloru in numero 9. Palek większych i mniejszych numero 6.

Ornaty za terażniejszego jmcia księdza plebana przybyłe są te:

1o. Ornat bogaty lamowy biały, różne kwiaty mający, z kampaną srebrną szeroką, z manipularzem, stułą i całym ubraniem, roku 1779.

2o. Ornat biały w kwiaty czerwone wyszywane, tureckiej roboty, miejscami złotem i srebrem między jedwabiem mieszane na gredyturze białym, z całym ubraniem, z galonem złotym, jest ofiarowany kościołowi od ww. jpp. Zawiszów sędziców ziemskich kowieńskich.

3o. Ornat czerwony, na kitajce cała męka Pańska przedziwnie wyszyciem jedwabnym wyrażona, z galonikiem srebrnym w koło, od tychże ww. jpp. Zawiszów ofiarowany, z całym ubraniem.

4to. Ornat bogaty na białym dnie w kwiaty złote i srebrne, z całym ubraniem, podszyty czerwoną francuską astrachanią, w roku 1781 jest sprawiony.

5to. Ornat fioletowy, z kolumną białą bogatą, z całym ubraniem, jest sprawiony w tymże roku.

6to. Ornat fioletowy gredyturowy w kwiaty białe, z kolumną morową, bez odmiany fioletową, z całym ubraniem, tegoż roku sprawiony.

7mo. Ornat w kolorach białym i czerwonym mieszanych, z całym ubraniem, tegoż roku sprawiony.

8vo. Ornat czarny drojetowy, z kolumną czarną, z brzegami białymi, w paski czarny, z całym ubraniem, aksamitką czarną okładany.

9o. Ornat drojetowy czarny, z kolumną białą kitajczaną, z całym ubraniem.

10. Ornat w różnych kolorach kitajkowy, z kampanką, w użwolskiej kaplicy, z całym ubraniem, od w. pp. Kamińskich starościców ofiarowany.

Kapa świetna lustrynowa z listwami czerwonymi, sama w kolorze fioletowym, z kampaną i frędzlą srebrną, nowo sprawiona.

Kapa stara w kolorze fioletowym i zielonym w kwiatkach złotych.

Kapa żałobna drojetowa nowa w kolorze mieszanym białym z czarnym z wstęgą jedwabną.

- Alba rąbkowa, kitajką korunka szeroka podszyta czerwoną.
Alba z płótna cienkiego śląskiego, z wyszywaniem miasto korunek jedwabnymi kwiatami mieszanymi ze złotem.
Alba płótna szwabskiego cienkiego z korunkami delikatnymi 1.
Alb innych cienkich z korunkami tkackiego płótna 7.
Komża rąbkowa nowa 1. Komż różnych z korunkami tkackiego płótna in numero 8, z tych zaś dwie szwabskiego płótna.
Komż chłopcowych ordynaryjnego płótna 6.
Towalni rąbkowych, z wyszywaniem częścią jedwabiem, częścią ze złotem, dwie per modernum rectorem sprawione.
Towalnia nowa jedwabiem wyszywana 1.
Towalni korunkami okładane 3. [l. 50v]
Towalni różnych in numero znajduje 6.
Namiotek nowych i starych 20. Humerałów dobrych 12.
Ręczników małych ołtarzowych 20. Ręczników w zakrystii 11.
Korporałów różnych 14. Puryfikaterzów zaś 30.
Pasków dobrych 5.
Zasłonek roladamaszkowych ceglanych nowych do wielkiego ołtarza para.
Zasłonek małych tryumfatowych ceglanych w kwiaty para 1.
Zasłonek żółtych z mizerii żółtej par 2.
Procesji bławatnych dużych, nowych, z obrazami 3.
Procesji niebławatnych starych w różnych kolorach 6.
Chorągiew kitajkowa z proporcami, czerwona, nienowa 1.
Chorągiew kitajkowa biała, a w koło niebieskiej kitajki 1.
Chorągiewka wyszywana zielona bracka 1.
Zasłonek pojedynkowych kitajkowych starych w różnych kolorach 6.
Baldachim roladamaszkowy pojedynkowy zielony.
Antependium do wielkiego ołtarza czerwone 1.
Antependium kitajkowe do brackiego ołtarzyka 1.
Burs do chorych w różnych kolorach 3.
Portatylów do ołtarzów dwa.
Mszały niewielkie 2. Mszał większy 1.
Mszałików rekwalnych dwa. Agenda stara jedna.
Agendek małych 3. Ewangeliczka polska i litewska 1.
Choralik mały stary i brewiarz stary.
Lichtarzów cynowych mniejszych par 4.
Lichtarzów mosiężnych starych par 2.
Krzyż cynowy nowy 1.
Łódka cynowa z łyżeczką cynową 1.
Ampulek cynowych par 2. Tacka cynowa 1.
Trybularz mosiężny dobry 1.

- Kociołek mosiężny do wody święconej nowy 1.
 Kociołek miedziany do wody chrzestnej duży pobielany 1.
 Vascula pro oleis sacris cynowe 1.
 Vascula pro oleis cynowe stare w bursie do chorych 1.
 Żelazo stare do opłatków pieczenia 1.
 Cyrkiel żelazny do robienia komunikantów i hostii 1.
 Lichtarzów drewnianych malowanych par 6.
 Lichtarzów cynowych wielkich nowych para 1.
 Krzyż cynowy stary 1.
 Krzyżów drewnianych wielkich 3. Małych drewnianych 3.

Adaucta za terażniejszego jmc'i księdza plebana te są: kościół cały z podwórza otynkowany, gzymsy miejscami de novo wymurowane i poprawione, wieża de novo wymurowana, blachą żeścianą nakryta, z krzyżem nowym żelaznym wielkim, dach kościelny przez połowę kościoła dachówką nową nakryty, ołtarz wielki po zgorzeniu de novo reparowany. Babiniec wewnątrz [l. 51] co do muru poprawiony i wytynkowany, posadzka z cegły nowa dana, kraty do wielkiego ołtarza nowe wychylane rznięte z drzewa balasy z podwójnymi gradusami nowo sprawione i malowane. Co wszystko z znacznym kosztem terażniejszemu jmc ks. plebanowi przyszło. Cały kościół dawniej zasklepiony i tynkowany, intus teraz tylko pobielany. Ma posadzkę z cegieł, przez terażniejszego jks. plebana miejscami de novo daną.

Ambona snycerskiej roboty, malowana i miejscami pozłacana.

Lampa częściej się pali. Pozytyw stary, mało co zdatny, po kilka razy reparowany przez terażniejszego plebana. Cmentarz przy kościele jest opatrzone, oparkaniony i zamykany. Dzwonnica nie jest udzielna, ale w wieży kościelnej jest dobrze opatrzone. Dzwonów w niej jest cztery: dwa większe, a dwa mniejsze. Dzwonek przy zakrystii 1. Dzwonków przy ołtarzu wielkim 2. Dzwonków mniejszych trzy.

W zakrystii szuflady do złożenia aparatów kościelnych są dwie: jedna nowa, druga stara, obie malowane.

SZPITAL

Szpital jest dobry, mający w jednym końcu izbę obszerną z oknami szklanymi 3. Drzwi na zawiasach z klamką. Piec z prostych kaflów. Przy boku onej także izdebka z oknami 2 szklanymi, z piecem takimże, z alkierzykiem i z sionkami. W drugim końcu piekarnia z komorą, z piecem piekarnianym, słomą de novo nakryty. Nie ma żadnego funduszu. Ubogich jest siedmiu. Powinność onych kościołowi posłużyć. Z nich jest mężczyzn 2, a kobiet 5. Żyją z jałmużny częścią, a częścią z pracy rąk swoich, robią i przędą, jako w parafii małej i niebogatej.

PLEBAN

Wj. ksiądz Jerzy Mingajło z powiatu kowieńskiego, mający lat 47. Posyduje to beneficium od roku 1764 dn. 5 januarii. Wyświęcony na prowizją ś. p. wjks. Kazimierza Prozora kanonika wileńskiego, proboszcza kowieńskiego, ad titulum kościoła kowieńskiego roku 1761 dn. 10 marca. Edukował się in seminario diaecesano. Oprócz tego beneficium, żadnego innego nie ma, ani urzędu. Prezentowany od ś. p. jks. Tomasza Karwackiego Societatis Jesu, na ten czas rektora kowieńskiego, i od wj. pana Benedykta Karpia chorążego powiatu upitskiego. Takowe prezenta były zakwestionowane, ale dekretem konsystorskim wileńskim zadecydowane i zakończone.

Wikariusz jks. Adam Urbanowicz jest jeden, od lat 10 przy tym kościele zostaje prowizem tego kościoła, ma lat 42, wyświęcił się w roku 1774 dn. 15 aprila w Wilnie, in seminario diaecesano edukował się, zdatny do posługi kościoła, mówienia kazań, ochoczy do słuchania spowiedzi, do chorych jechania i wszelkich odbywania obowiązków kościelnych. Pensji rocznej ma talarów 50, ale za to odprawuje Mszy ŚŚ. 4 na tydzień.

BRACHTWA

Bractwo Serca Jezusowego jest przy kościele opitołockim wprowadzone i pozwolone od papieża Benedykta XIV, przyjęte od ś. p. jwj. księdza Michała Zienkowicza biskupa wileńskiego i aprobowane, roku 1755 dn. 5 junii introdukowane do kościoła opitołockiego, ma dochodu rocznego talarów 15 od sumy przez [l. 51v] dobrodziejów tego bractwa złożonej i ofiarowanej 300 talarów, który procent tych 15 talarów podług ich ułożenia i zgodzenia się 30 Mszy ŚŚ. w roku za dobrodziejów żywych i umarłych tegoż bractwa Serca Jezusowego odprawuje się, oraz siedem różańców, ażeby przez ubogich odprawiono, obowiązek jest włożony. Tak kapitał aby nie zginął, jako też z prowizji aby Msze ŚŚ. i różańce były odprawione, dozór tego i rząd zupełny jest oddany samemu jmci księdzu plebanowi opitołockiemu. To bractwo nikogo nie wysyła na kwestę, żadnych innych dochodów nie ma, oraz żadnych ustaw i obowiązków, nie ma swoich urzędników, ani własnego ołtarza, jako też i sprzętu żadnego. Jeżeli kiedy co sprawili bracia, wszystko to inkorporowali do kościoła i oddali pod rząd zwierzchności. Ma uroczystość w pierwszą niedzielę po oktawie Bożego Ciała z odpustem zupełnym oraz z przyłączonymi 4ma kwartałami, po 7 lat i tyleż kwadragen na wieczne czasy pozwolonymi.

ZAKONNICY

Zakonników żadnych nie ma w parafii opitołockiej.

PLEBANIA

Plebania odległa od kościoła na kroków 80, drewniana, stara, ma izbę w prawej stronie z wejścia, w niej piec z kafli zielonych, okien 2 na zawiasach w drzewo oprawnych z zaszczepkami, w pół się otwierające. Podłoga z desek, obiciem papierowym wybita, belki i stolowanie pomalowane; z bokową cegłą wymoszczoną, z oknem jednym na zawiasach, drzwi do nich na zawiasach 3 z klamkami i zaszczepkami. Te izby wyreperowane należycie przez terazniejszego jks. plebana ze wszystkim de novo. W drugim zaś końcu w lewej dwie izby do letniego mieszkania zgodne są, wytynkowane wewnątrz, okien w nich 6 na zawiasach żelaznych z kruczkami i zaszczepkami, z piecem dobrym polewy niebieskiej. Na podmurowaniu stoi z frontu, deskami z podwórza obita. W tych dwóch izbach posadzka z cegły, drzwi do nich na zawiasach żelaznych 3, do 1wszej izby z sieni zamek wewnętrzny. Do sieni z obu stron drzwi na zawiasach. Okien szklanych 3. W obu izbach kominki nad stolowanie wyprowadzone. Słomą kryta pod łopatą.

Zabudowanie dla komendarza osobne. Izba z alkierzem i sieńkami, okien w nich 4 na zawiasach z zaszczepkami, w pół się otwierających. Drzwi 4 na zawiasach, podłoga w obydwóch pokojach z desek dana, piec z kominkiem kafli niebieskich, słomą kryte pod łopatą. Ogródki małe fruktowe dwa. Drzewa owocowego w liczbie znajduje się jabłoni 8, gruszek dwie, szczepów kilka, wiszeń kilka i śliwek młodych kilkanaście, reszta wymarzło.

FOLWARK

Folwarku żadnego ta plebania nie ma, tylko koło kościoła i plebanii gruntu włók 3 wydzielono, a czwarta włóka w lesie na siano oddana. W miasteczku 7 chat, razem szpital i domiki własne ubogich inkludując, znajduje się, z nich ogrodników 4. Nie ma ani puszczy, ani lasu, bo i na opał najmować potrzeba, nie masz stawów ani jeziorów. Te trzy włóki graniczą z dworami jw. jnci pana Ignacego Zabięły marszałka kowieńskiego i wjp. Benedykta Karpia chorążego upitskiego. Grunta kościelne ściśnięte są ze wszystkich stron od dworu. Pola dwa kościelne często wylewem Niewiaży powodzią bywają zajęte, zasiewa się w każdej zmianie po purów 25, ponieważ błotem, ługiem i nieużytecznym gruntem miejscami te trzy włóki wychodzą. Zboże rodzi pomierne wszelakie. Siana do wozów 50 i więcej czasami na kościelnych łąkach ukosić może. Na tymże samym podwórzu przy plebanii [l. 52] jest zabudowanie dla czeladzi. 1. Piekarnia de novo przestawiona z piecem z gliny bitym, przez nią drzwi do warzywni, przez warzywnię drzwi do izdebki, w której piec nowy z kafli niepoliwanych, okna 2 szklane per modernum rectorem postawione. W sieniach kuchnia bez komina, za kuchnią w drugim końcu stajnia duża.

Ten cały budynek słomą jest kryty. Przy tymże budynku na pagórku wielkim studnia na siedem sążni wykopana skalistej ziemi per modernum rectorem i zrab nowy dany.

Za plebanią wraz wozownia na pojazdy z podwójnymi drzwiami na biegunach z klamką żelazną, per modernum parochum wystawiona, słomą kryta. W końcu tejże wozowni obory z chlewkami dwoma de novo przestawione, dobre, słomą kryte. W tejże linii odryn dwie, z końców w pośrodku zaś powieć na słupach pod jednymże dachem słomą krytym, jedna z nich na siano, mająca drzwi podwójne na biegunach, na klamkę i kłódkę zamknięte. Ex opposito tej odryny gumno z osiecią dobre, per modernum parochum przestawione, w końcu niego powieć z płotu słomą kryte. W końcu kościoła na dole opodal browar z słodownią, w której piec sklepiony z kapturem, z boku jej komórka, z końca tego browaru pod jednymże dachem słomą krytym świniarnik, to zabudowanie browarne cale dobre. W końcu browaru studnia głęboka z zrębem dobrym, w boku zaś niego w tyle druga z sadzawką małą, dla skalistej ziemi głębiej kopać niemożna. Przed browarem ogród warzywny duży, dla zalewu nie zawsze urodzajny, ogrodzony, drugie dwa na górze przy plebanii. Między plebanią i komendą we środku spichlerz z gankiem, z dwoma świronkami, jeden do sypiania zboża z zasiekami i pomostem z dylów, drugi dla składu rzeczy, także z pomostem, drzwi mające na zawiasach i krukach żelaznych z zaszczepekami żelaznymi i kłódkami, pokryty de novo słomą pod łopata, na podmurowaniu wysokim. W końcu onego studnia głęboka druga [ze] zrębem nowym per modernum rectorem wykopana. Wszystkie budynki lepsze teraz jak były objęte, i wyreparowane. Czeladzi ma parobków 3 i gospodarza, dziewczek 2 i gospodynię, pastuchów 2, winnik 1. Młynu nie ma własnego.

Plebania opitołocka z poddanymi płaci podatek podymnego do roku złotych polskich 63 i groszy 15, czopowego złotych polskich 5 i groszy 10, subsidii charitativi złotych polskich 38.

Do chorych czasami parafianie swymi końmi dowożą księdza, czasami zaś na swoich jedzie.

STAN PODDANYCH

Beneficium opitołockie ma poddanych 7. Wioska jedna nazywa się Momajcie, w Księstwie Żmudzkiem w powiecie wielońskim sytuowana, mil 3 od kościoła odległa, mająca gruntu z lasami i sianożęciami razem włók 6. Druga wioska nazwana Uźwolkie alias Widułowkie, w powiecie upitskim leżąca, ma półtorej włóki gruntu w szachownicach między różnymi ich mościami. Włóka jedna do kościoła należąca najduje się w Księstwie Żmudzkiem w powiecie wielońskim, we wsi Jaugielach nazwanej, na której dopiero przy danej slobodzie buduje się mieszkanie gospodarskie zakładając. Ta [l. 52v]

włóka odległa jest od kościoła pół czwartej mili. W Mamajciach wiosce jest poddanych wieczystych 5:

10. Jan Sabulis, żonaty, ma syna 1. Koni 4, wołów 4, krów 6.

20. Jerzy Sabulis, wdowiec, ma synów 2, jednego żonatego Tomasza, córkę 1. Koni ma 4, wołów 4, krów 5.

3. Marcin Szlarpa, żonaty, ma synów 3, córek 2. Koni 4, wołów 4, krów 6.

40. Franciszek Sabulis, żonaty, ma córkę 1. Koni 3, wołów 4, krów 6. Braci zaś ma 2.

5. Władysław Koupas, żonaty, ma synów 2, córkę 1. Koni 3, wołów 4, krów 2. Zachozy sam.

Ci wszyscy mają się dobrze zabudowanie gospodarskie nowe, ma każdy po włóce gruntu, reszta błotami, bagnami paszą wychodzi. Czyszu na rok płacą po talarów 5. Robocizny na rok pełnią niedziel 4 po jednemu. Pokłonu gęsi daje po dwoje, kurów po 4. Zbożowej sypki nie ma żadnej. Podróżczyzny nie ma żadnej. Podymnego każdy z nich płaci na rok po złotych polskich 9.

Druga wioska Uźwolkie, odległa od kościoła półtorej mili, w której ludzi poddanych mieszka dwóch:

10. Kazimierz Kregżdiz, nieżonaty, ma braci 3, siostry 2, ma koni 3, wołów 2, krów 4.

20. Tadeusz Kregżdiz, nieżonaty, ma matkę i siostrę 1. Koni 2, wołów 2, krów 4.

Czyszu na rok płacą po talarów 5. Robocizny pełnią tydzień 1 po jednemu, pokłonu dają po gęsi 2, kurów 4. Zbożowej sypki nie ma, podróżczyzny nie ma. Podymnego płacą po złotych 8. Karczmy w wioskach żadnej nie ma. Karczma w miasteczku opitołockim do kościoła należąca jedna, czym intraty do roku złotych 200.

PARAFIA

Opitołocka parafia w powiecie kowieńskim będąca graniczy w koło z kiejdańską o ćwierć mili, z szatską o półtorej mili, remigolską o mil dwie do granicy, z krakinowską takż o mil dwie od granicy, z surwiliską takż o mil dwie. Od Żmudzi rzeka Niewiaża graniczy tuż pod miasteczkiem. Długa jest na mil dwie, szeroka na półtorej mili.

Kolacja należy po exjezuitach do Komisji Edukacyjnej, do tenatora dóbr nazwanych Jawgiele terażniejszego – wjp. Jana Burby sędziego grodzkiego szawelskiego w Księstwie Żmudzkiem. Takż należy do wjp. Benedykta Karpia chorążego powiatu upitskiego. Przez dekret wileński konsystorski ta kolacja rozsądzona i pomiarkowana. Miasteczka dwa znajdują się z kaplicami. Jedne Świętobrość wjp. Ignacego Zawiszy starosty cywkowieckiego, odległa od kościoła parafialnego półtorej mili. Drugie z kaplicą wj. panów Kognowickich

strażnikowiczów kowieńskich Łanczunów nazwane, także o półtorej mili. Dwory te się znajdują w parafii opitołockiej:

Dwór Opitołoki nazwany jw. jp. Ignacego Zabięły marszałka powiatu kowieńskiego, na polach opitołockich, w którym sami nie rezydują, odległy od kościoła pół ćwierci mili. Wioski do tego dworu należące: Mielniki tuż przy dworze, Dziugały w tejże odległości, Byczki [l. 53] wioska odległa od kościoła o ćwierć mile, Stobre wieś o pół mili z górą od kościoła.

Dwór Opitołoki nazwany wjp. Benedykta Karpia chorążego powiatu upitskiego, na tymże polu opitołockim, od kościoła niedaleko, w którym sami nie rezydują. Wioski te są należące: Tyskuny o ćwierć mili od kościoła, wioska Łały o półtorej mili od kościoła, wioska Petkuny także o półtorej mili, zaścianek Podagi tyleż, wioska Proczuny odległa o milę i trzy ćwierci mili, wioska Widułowkie o półtorej mili od kościoła, gdzie domy są 3 szlacheckie własne.

Dwór Zawiszyn wjp. Ignacego Zawiszy starosty cywkowieckiego, o półtorej mili od kościoła, w którym sami mieszkają. Wioski: Pakalniszki tuż przy dworze, Naruszańce o mil dwie od kościoła. Przy Świętobroskim kościołku ogrodników 6, o półtorej mili. W okolicy Kujanach ludzi kilku, o półtorej mili.

Dwór Kamięszczyzna wjp. Krzysztofa Zawiszy exstolnika powiatu kowieńskiego, o półtorej mili z górą. Rezydencja samego i wjp. Piotra Zawiszy sędziego ziemskiego powiatu kowieńskiego, syna jego. Wieś Słobodka tuż przy dworze, wieś Kozaki o półtorej mili, wieś Czapiszki o mil dwie.

Dwór Kujany wjp. Adama Estki starosty slikowskiego, kalwina, o półtorej mili od kościoła. Wioski: Ejgule o trzy ćwierć mili od kościoła, Łejwiszki o półtorej mili od kościoła i dwa domy jpp. Narbutów własne pod tym nazwiskiem Łejwiszki.

Dwór Kujany jw. jp. Ignacego Zabięły marszałka kowieńskiego, w zastawie u wjp. Antoniego Szorcza cześnika powiatu kowieńskiego, o milę i ćwierć od kościoła. Wioska Entyszki o półtorej mili od kościoła. Okolica Kujany różnej szlachty, o półtorej mili od kościoła. Wieś Buczany do jks. plebana surwiliskiego diecezji żmudzkiej, o półtorej mili od kościoła z górą.

Wioski Golkontyszki wjp. Józafata Sirucia sędziego ziemskiego powiatu kowieńskiego, o ćwierć mili od kościoła. Repengi tegoż, o ćwierć mili. Pejkswy tegoż, o pół mili, Zacie wieś tegoż, o pół mili. Szetenie wieś tegoż, o milę.

Dworek Użwolkie wjp. Antoniego Kamińskiego rotmistrza powiatu kowieńskiego, z wioską Użwolkie, o półtorej mili od kościoła.

Wieś Użwolkie, królewsczyzna wjp. Wereszczyńskiego starosty grodzkiego powiatu upitskiego, o półtorej mili.

Okolica Sypajliszki, gdzie się znajdują i chłopcy, o mil 2 od kościoła.

Wieś Słoboda wjp. Romana Podolickiego horodniczego, o mil 2.

Dwórki Łanczunów zwane ww. jpp. Kognowickich strażnikowiczów, o

półtorej mili od kościoła, wioska Rudzie tychże i innych – o milę od kościoła.

Dworek Łanczunów także wjp. Józefa Bortkiewicza rotmistrza powiatu kowieńskiego, tyleż od kościoła.

Dworek Łanczunów jpp. Glińskich, tyleż od kościoła.

Wieś Łażowniki wjp. Dąbskiego sędziego ziemskiego powiatu upitskiego, o milę.

Wieś Płupy jw. jp. Szymona Zabięły generała wojsk W. Ks. Litt., o milę.

Wieś Medwedy tegoż pana o milę od kościoła.

Dysydent jeden tylko w parafii wj. pan Estko starosta slikowski, [l. 53v] kalwin, wdowiec, i z dziećmi swojemi. Żydów w karczmach mieszkających znajduje się 10. Tatarów i innej obcej religii ludzi nie ma, ani oratoriów, ani bożnic, ani szkół nie ma. Mogił publicznych prócz kościelnego cmentarza znajduje się 3 opatrzone i oparkanione. Jarmarków żadnych nie ma. Felczer chrześcijanin jest w parafii, powiadają, że jest doskonały, we dworze wjp. Ignacego Zawiszy starosty cywkwieckiego, ale o pół mile w mieście Kiejdanach są także Niemcy i Żydzi cyrulicy. Zabobonów ani guśtów nie ma. Ubogich włączających się w tej parafii nie ma, czasem z innych miejsc przechodzą.

Kaplic jest dwie za indultami ab officio Vilnensi wyprawionemi. Jedna Świętobroska nazwana wjp. Ignacego Zawiszy starosty cywkwieckiego, o półtorej mili od kościoła parafialnego oprócz zwykłego jednej Mszy pozwolenia, mają w indulcie wiele może być kapłanów, tyle pozwolono Mszy odprawić, i na każde festa. Do której na wiosnę i w jesieni zła droga dla wylewa Niewiaży bywa. Latem zaś jest dobra droga i zimą. Jest udzielny kościołek od mieszkania i domów, dobrze opatrzone. Kielichy i patyny są wyłacane i aparatów zadość. Indulta swoje do przyjezdnych poddanych i innych bliskich okolicznych osób rozciągają, nie przymuszają jednak, ażeby koniecznie poddani i inni do kościołka chodzili. Te zaś są przyczyny do utrzymania tego kościołka na czas dalszy: dla odprawienia Mszy Świętej w złej drodze i niektórym słabym, starym, chorym dla prędkiego w przypadkach administrowania Sakramentów Świętych. Okrom czytanej Mszy Ś., odprawują się nabożeństwa i ceremonie równie jak i w parafialnych kościołach, żadne jednak nie praktykują się bałamuctwa ani żadne cuda na omamienie ludu prostego. Chowają rocznego kapelana we dworze Zawiszynie jks. Stanisława Kerbedzia kapłana świeckiego, exjezuitę z powiatu oszmiańskiego, lat mającego 39, od roku 1774; in Societate Jesu przed kasatą jest wyświęcony. Edukował się w tymże zakonie, nie ma innego miejsca prócz tej kapelanii. Jest zdatny, obyczajny, zdolny do nauk i kazań mówienia, we wszelkich cnotach, statku i przymiotach najchwalebniejszych zachowuje się, w administrowaniu Sakramentów ochoczy.

Druga kaplica albo kościołek w Łanczunowie, o półtorej mili od kościoła

parafialnego odległy jppp. Kognowickich strażnikowiczów starodubowskich, dobrze opatrzony, udzielny od mieszkania i domów, ma kielich i patynę wyłacane i aparaty potrzebne, ma indult ab officio Vlnensi, do którego kościołka w jesieni i na wiosnę dla błot i bagna zła droga; czasami jj. ksks. karmelici z Kiejdan zajeżdżają ze Mszą Ś.

Trzecia kaplica filialna w Użwolkach, pod rządem jks. plebana opitołockiego zostająca, nie ma żadnej exdotacji swojej, [l. 54] ale tylko dla wygody parafianów zjeżdża często kapłan z kościoła parafialnego opitołockiego dla odprawowania Mszy Ś. i administrowania Sakramentów. Indult corocznie bierze się ex officio Vlnensi, jest odległa od kościoła parafialnego o mil dwie, za błotami wielkimi stoi.

SZKOŁA

Jest wyznaczony dom na szkołę. Dyrektora ad praesens nie ma, dla zawodu i niestatku oddalony, jednak wkrótce w tych dniach ma się zaczynać, i dyrektor zapewniony.

SUMY

Dwie są sumy kościelne. Pierwsza altarii tynfów 1600¹. Druga suma talarów bitych 300. Pierwsza suma od ś. p. wjp. Hypolita Zawiszy roku 1699 dnia 2 mca aprila legowana. Druga suma przez różnych dobrodziejów i kwestę dawniejszą braci Najśłodszego Serca P. Jezusa złożona i zebrana od lat 29. Pierwsza suma znajduje się u wjp. Krzysztofa Zawiszy exstolnika kowieńskiego. Druga na żydach kahału kiejdańskiego. Pierwsza za prawem wyderkaflowym, które in archivum diaecesanum jest wyprowadzone. Druga za obligami od żydów danymi, obligi autentyczne in archivo diaecesano znajdują się. 1-wszej sumy jest opisana ewikcja na dobrach wjp. Zawiszy Kamieńszczyzna nazwanych, drugiej sumy ewikcja na domach kamienicach, placach kiejdańskich żydów. Od 1-wszej summy procentu tynfów 112 przychodzi, od drugiej 15 talarów. Ten procent od pierwszej sumy 4 martii dochodzi, od drugiej sumy różnymi terminami, podług opisaną się żydowskiego w obligach. Od 1-wszej punktualnie na terminie dochodzi, od drugiej choć nie punktualnie, jednak dochodzi procent i nie zalega. Za 1-wszej sumy procent na tydzień każdy po 2 Mszy Ś. odprawować jest obowiązek włożony. Od drugiej sumy 30 Mszy Ś. w roku odprawić jest naznaczone. Dni i ołtarze, także kiedy się mają odprawować te Mszy ŚŚ., są naznaczone któremu obowiązkowi zupełnie we wszystkim za dosyć się staje.

¹ Virš šio skaičiaus įrašyta – 1320 zł.

DOKUMENTA

Wszystkie autentyczne dokumenta ad archivum diaecesanum są oddane, na które rewers od jks. archiwisty jest podpisany i odebrany, same tylko kopie przy kościele zostały, najpotrzebniejszych treść sama tu się wyraża.

Fundusz i testament ś. p. wjp. Piotra Szukszty sędziego ziemskiego Księstwa Żmudzkiego, czyniony w roku 1635, w którym wyraża obligacje Mszy włożonych 4, wioskę Momajcie na kościół leguje etc.

Uгода albo konwencja o funduszu pokrzywdzenie i annuaty kościelnej zatrzymanie przez jks. Frąckiewicza z wjpp. Karpiami roku 1761 mca aprila 22 dnia.

Ograniczenie 3 włók gruntu około kościoła, od fundatora nadanego, a czwartej włóki leśnej, przez jp. Sopockę sędziego grodzkiego kowieńskiego czynione roku 1642 dnia 29 8bra.

Obligów 3, od żydów kahału kiejdańskiego dane kościołowi opitołockiemu na talarów bitych 300, wszystkie obligi in archivo [l. 54v] diaecesano znajdują się.

Prawo wyderkafowe od ś. p. wjp. Hypolity Zawiszy na sumę tyńfów 1600, fundatora altarii opitołockiej.

Regestr podawania kościoła opitołockiego i należności tegoż kościoła, w roku 1642 dnia 29 8bra za zjechaniem jp. Pawła Sopocki sędziego grodzkiego kowieńskiego za dekretem sądu Głównego Trybunału W. Ks. Litt. jks. Mikołajowi Białożorowi plebanowi kiejdańskiemu podawano.

BIBLIOTEKA

Żadnych ksiąg kościelnych dawnych nie ma. Jakie się znajdują, są własne jks. plebana teraźniejszego.

Ten skrypt według modeluszu od jo. kscia jmci Massalskiego biskupa wileńskiego a pasterza naszego sporządzony i zweryfikowany przy generalnej wizycie nam, dziekanom, poruczonej, jako jest sprawiedliwy i rzetelnie opisany przyświadczać ręką mą własną przy przycisnionej pieczęci podpisując stwierdzam. Datt w Opitołokach dnia 19 februarii roku 1784.

Ks. Józef Zabielski, kanonik inflantski,
dziekan wilkomierski, pleban żejmeński¹

L. S. [l. 55]

¹ Parašo formulė įrašyta dekanu ranka.

Stan Plebanii Dziewiatkowskiej

Podczas Wizyty Generalney odemnie Kiedza Jozefa
Labielskiego Kanonika Inflantskiego Dziekana
Wilkomierskiego Plebana Leymentkiego sporządzony
y zweryfikowany Roku 1784 Miesiąca Februarii 6
Dnia.

Kościół. Fundusz Kościoła Dziewiatkowskiego y Plebanii od Sie-
zatt Jhmów Kiesgajtów wdzialnych Litewskich uczyniony
w Roku 1444 znaczny był, lecz po długich kłopotach Pra-
wa za Plebana s.p. J. Kayszy z W. Jozym Panią Szeme-
tową, Konardem y innymi, przy użyciu Władzney Kapitu-
ły Wileńskiej staraniem, wieczna w Roku 1623 stanęła ugoda, z
ograniczeniem przy Plebanii Włok m. Summa 5 y morgow 5, a
we wsi Krowpianach Włok gruntu Dwanaście nąjdowca dzie-
powimo. Kościół drewniany stawiony w Roku 1757 za stara-
niem J. K. Kłanickiego Plebana, oraz znacznym przyrzeczeniem
J. K. Zienkowicza Biskupa Wileńskiego tak w 1782 J. K. Jon-
kow Kollatoru, tyllko benedykowany przez s.p. J. K. Zuba Dziekana
y Plebana Wilkomierskiego, pod Tytułem Świętej Trójcy. Tenże
w Figure podługowaty szerzyny 12 m. 8. i długości 21 m. 7. dwo-
ma na przedzie wieżami, a trzecią, małą, w końcu Kopułką z Koz-
jami Żelaznemi na podmurowaniu opadłym, pokryty Gontami
teraz widomie nadgmitem; konieczney reparaacyi potrzebuie pod-
mianowania y pokrycia, tudzież do kół tarćcami opierzenia; dwo-
ma po Bokach Zakrytyami. Drzwi ex funte sosnowe futrowane
podwoyne nie malowane na zawiasach podwoynych żelaznych,
zobudowch bolow drzwi pojedynkowe dębowe na zawiasach. Drzwi
takoz z babinca do Kościoła podwoyne na zawiasach. Te wszystkie
nie zasuwają drewnianą zamknięcia. Drzwi w weysiu do Zakryty
pierwszey dębowe na zawiasach z zamkiem wężoznym żelaznym y
złamaną zmię Drzwi do Kościoła takoz dębowe na zawiasach z
zasuwką żelazną. Do drugiey Zakryty przez Kościół weysie
drzwi dębowe na zawiasach z złamaną żelazną. Pomost Kościelny
y w Zakryty z tarćcami miejscami naprawy potrzeba nowej.
Sklepy dwa mianowane Drzwi we środku na zawiasach z złama-
nami, a zwierzchu nadpięte, olna z nich z kraty żelazna dwa.
Suffit od końca kantow aż do zaięcia szewlowiu Kościelney szel-
nie opatrzoney tarćcami, Daley zaś stolowanie dobre. Olna Ko-
ścielne duże w otw. oprawione w ramach m. 11. 8. w Chorze